

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی

تحقیق هفته

شماره: 426

(از 16 جدی الی 22 جدی 1402 هـ ش)

رویدادهای مهم سیاسی سال 2023 و تأثیرات آنها بر نظم بین الملل

این نشریه هفته‌وار، تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، اقتصادی، امنیتی و اجتماعی افغانستان و منطقه است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد.

آنچه درین شماره می خوانید:

- رویدادهای مهم سیاسی سال 2023 و تأثیرات آنها بر نظم بین الملل 3
- دوام حملات روسیه به اوکراین 3
- ادامه رقابت چین و ایالات متحده آمریکا 4
- جنگ اسرائیل و حماس 5
- تصرف قره باغ توسط آذربایجان 7
- نقض حقوق بشر 7
- اخراج اجباری پناهجویان افغان از پاکستان 8
- شکست سازمان ملل 9
- نتیجه 9
- پیشنهادات 10
- منابع 10

رویدادهای مهم سیاسی سال 2023 و تأثیرات آنها بر نظم بین الملل

مقدمه

همانطور که یک نظام سیاسی برای نظم انسان‌ها در یک قلمرو وجود دارد، یک نظام بین المللی نیز در سطح بین الملل وجود دارد. با این تفاوت که نظام بین الملل توسط دولت‌ها و نظام داخلی توسط افراد هدایت می‌شود. جهان تاکنون سه نوع سیستم بین المللی را تجربه کرده است. اول از سال 1814 تا 1914م که به آن سیستم بین المللی چند قطبی می‌گویند که توسط روسیه، اتریش، آلمان، فرانسه و انگلیس رهبری می‌شد. دوم سیستم بین المللی دوقطبی است که پس از جنگ جهانی دوم توسط اتحاد جماهیر شوروی و ایالات متحده آمریکا رهبری شد و سوم، یک سیستم بین المللی تک قطبی وجود دارد که از سال 1991 تا امروز توسط ایالات متحده آمریکا رهبری می‌شود.

در مورد نظام بین الملل کنونی بین محققان اختلاف نظر وجود دارد، برخی آن را چند قطبی می‌دانند و کشورهای قدرتمند بزرگی مانند چین و روسیه شرکای مهم در نظام بین الملل جدید هستند و برخی هنوز آن را تک قطبی می‌دانند، اما مسلم است که از چند سال بدین سو نظام بین الملل در حال تغییر است و به سمت یک نظام بین المللی جدید پیش می‌رود.

سال 2023 به پایان رسید و در این سال نیز اتفاقات مهمی رخ داد که سیستم تک قطبی تحت رهبری ایالات متحده آمریکا را بیشتر به چالش کشیده و بر این سیستم تأثیر زیاد گذاشت.

در سال 2023، حمله روسیه به اوکراین ادامه یافت، رقابت بین چین و ایالات متحده آمریکا همچنان گسترش یافت و به دلیل حمله حماس به اسرائیل، تحول بزرگی در ژئوپلیتیک خاورمیانه رخ داد. در قفقاز، آذربایجان در برابر ارمنستان پیروز شد، حقوق بشر در سطح بالایی نقض شده و ناکامی‌های سازمان ملل و قوانین بین المللی آشکار شد، بحران‌های اقتصادی به وجود آمد و... که در این مقاله به آن می‌پردازیم.

دوام حملات روسیه به اوکراین

حملات روسیه به اوکراین در سال 2023م در طول سال ادامه یافت و این جنگ آثار مختلفی بر نظام بین الملل داشت. این جنگ راه را برای رقابت بین قدرت‌های بزرگ باز کرد و تلاش‌ها برای کنترل سلاح‌هایی که در چارچوب قوانین بین المللی در جریان بود، نه تنها متوقف شد، بلکه مسابقه تسلیحاتی بیشتر توسعه یافت. چین، روسیه، ایالات متحده آمریکا، انگلیس و فرانسه از یک سو تسلیحات خود را افزایش داده اند و از سوی دیگر به نوسازی سلاح‌های هسته‌ای و توسعه فناوری سلاح‌های استراتژیک توجه بیشتری داشته اند.¹ بر اساس گزارش موسسه تحقیقات صلح بین المللی استکهلم، چین در سال جاری 300 موشک جدید و کره

شمالی 20 موشک هسته‌ای ساخته است. بر اساس گزارش آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، ایران غنی‌سازی اورانیوم را تسریع کرده است. این مسابقه تسلیحاتی که جنگ در اوکراین نیز عامل آن است، تهدیدی بزرگ برای امنیت بین‌المللی ایجاد خواهد کرد که می‌تواند آغازی برای بی‌ثباتی نظام بین‌المللی و نابودی حاکمیت مطلق ایالات متحده آمریکا باشد.

در سال 2023 یکی دیگر از تأثیرات جنگ در اوکراین این بود که نقش ناتو را تقویت کرد. کشورهای عضو ناتو متوجه شدند که ناتو گزینه خوبی برای دفاع از خود است و به همین دلیل سویدن و فنلند نیز برای عضویت در ناتو درخواست دادند. فنلند روند عضویت را تکمیل کرد و در 4 اپریل به عضویت ناتو درآمد.² علاوه بر این، بوسنی، گرجستان و اوکراین نیز به عضویت در ناتو علاقه نشان داده اند. ناتو در سال 2023 به شدت از اوکراین حمایت کرد،³ اما نتوانست روسیه را شکست دهد. همچنین گسترش ناتو می‌تواند بلوک امنیتی دیگری در شرق ایجاد کند که مهم‌ترین دلیل تغییر نظام بین‌الملل خواهد بود.

ادامه رقابت چین و ایالات متحده آمریکا

وقتی صحبت از امنیت ملی و رقابت اقتصادی به میان می‌آید، چین و ایالات متحده آمریکا رقبای قدرتمندی در این زمینه هستند. رهبران آمریکا چین را چالشی بزرگ برای نظم مورد نظر خود می‌دانند.⁴ هر دو قدرت اول و دوم اقتصادی جهان هستند که در مجموع 40 درصد اقتصاد جهان را تشکیل می‌دهند. هر دو کشور دارای روابط اقتصادی متقابل هستند. آنها از یک دیگر کالا می‌خرند و شرکت‌های تجاری یک دیگر را تامین مالی می‌کنند. آنها در ساخت برنامه‌ها و فیلم‌ها همکاری می‌کنند، اما با وجود این، وقتی نوبت به رهبری جهانی می‌رسد، ایالات متحده نمی‌تواند قدرت اقتصادی سریع چین را تحمل کند.

در ابتدای سال 2023 تصور می‌شد که روابط ایالات متحده آمریکا و چین به حالت عادی بازگردد و رقابت تا حدودی به حاشیه برود، زیرا در نومبر سال 2022، دیداری بین شی جین پینگ، رئیس‌جمهور چین و جو بایدن، رئیس‌جمهور آمریکا در نشست گروه 20 صورت گرفت. این دیدار شروع خوبی برای ایجاد روابط دوجانبه تلقی شد و بر اساس این دیدار مقرر شد آنتونی بلانکن وزیر امور خارجه آمریکا در فبروری سال 2023 م به چین سفر کند. تا با کنار گذاشتن رقابت ژئوپلیتیکی روابط دو کشور و گفتگو را احیا کنند. با این حال، در 2 فبروری 2023م، وزارت دفاع ایالات متحده اعلام کرد که یک بالون نظارتی چینی وارد خاک ایالات متحده شده و در حال جمع‌آوری اطلاعات از مناطق مختلف است. در 3 فبروری، چین اعلام کرد که از این بالون برای اهداف غیرنظامی، تحقیقات و تعیین شرایط آب و هوا استفاده می‌شود و هدف آن هرگز جمع‌آوری اطلاعات در مورد سایت‌های نظامی آمریکا نبوده است. در 13 ماه دلو، ایالات متحده آمریکا این بالون را ساقط و منهدم کرد که با واکنش شدید چین مواجه شد.⁵

چند روز پس از این ماجرا، لوید استون، وزیر دفاع آمریکا قصد داشت با مقامات چینی درباره این موضوع صحبت کند، اما مقامات چینی حاضر نشدند تلفن را بردارند و صحبت کنند و همین موضوع باعث بدتر شدن روابط سیاسی دو کشور شد. بدتر شد و رقابت بین آنها قوی تر شد.

در سال 2023م رقابت چین و ایالات متحده آمریکا در خاورمیانه نیز به سطح بالایی رسید. چین می‌خواهد سطح بالایی از نفوذ اقتصادی در خاورمیانه ایجاد کند. و برای این منظور در سال 2023م در جریان سفر بشار اسد رئیس جمهور سوریه به چین در هفته اول اکتبر سال گذشته، شی جین پینگ توافقنامه مشارکت راهبردی را با وی امضا کرد. در جریان نمایشگاه تجاری چین عرب، قراردادهای تجاری به ارزش 23.4 میلیارد دلار بین پادشاه کویت و رئیس جمهور چین شی جین پینگ امضا شد.⁶

در همین سال چین میان ایران و عربستان سعودی میانجیگری کرد و قراردادی را بین دو طرف امضا کرد و روابط دیپلماتیک بین آنها رشد کرد. همچنین چین می‌خواهد عربستان را به عضویت بریکس درآورد و مذاکراتی بین این دو کشور برای فروش نفت به چین صورت گرفته است. اینها اقداماتی هستند که چین در سال 2023 انجام داد و در مقابل، ایالات متحده آمریکا نیز اقداماتی را برای جلوگیری از چین انجام داده است. مهمترین آن میانجیگری دو کشور برای ایجاد توافق عادی سازی بین عربستان و اسرائیل است و آمریکا از طریق این توافق شروطی را برای عربستان سعودی قائل است. اول اینکه فاصله اقتصادی و امنیتی با چین را انتخاب می‌کنند، پایگاه‌های نظامی چین را در عربستان سعودی قرار نمی‌دهند،⁷ استفاده از فناوری هوآوی را محدود می‌کنند و نفت را به دالر به چین می‌فروشند که خود رقابت بین این دو کشور را در خاورمیانه نشان می‌دهد.

قضیه تایوان و بی طرفی چین در قبال جنگ اوکراین از دیگر مواردی است که روابط ایالات متحده آمریکا و چین را در سال 2023 م بدتر کرده و رقابت را میان دو کشور گسترش داده است.

جنگ اسرائیل و حماس

یکی دیگر از رویدادهای مهم سال 2023م، حمله حماس به اسرائیلی‌ها برای دفاع از خاک خود در هفتم اکتوبر بود که به دلیل آن جنگ بین رژیم صهیونیستی و دولت فلسطین در گرفت. در این جنگ اسرائیل با حمایت ایالات متحده آمریکا به نسل کشی فلسطینیان و مهاجرت اجباری آنها بر خلاف تمامی قوانین بین المللی دست زد. اسرائیل همچنین کنوانسیون بین المللی ژنو در مورد جنگ را نقض کرد، زیرا بیمارستان‌ها را بمباران کرد، ساختمان‌های غیرنظامی را ویران کرد، آمبولانس‌ها را بمباران کرد و تا حال نزدیک به 22000 غیرنظامی را کشته و 57000 نفر را مجروح کرده است که همه اینها نشان می‌دهد که اسرائیل در فلسطین مرتکب جنایات جنگی شده است.

اسرائیل در این جنگ از سلاح‌های شیمیایی نیز استفاده کرده است که از یک سو فلسطین را در معرض آلودگی محیط زیست قرار داده و از سوی دیگر باعث بروز بیماری‌های بسیاری شده است. آموزش و پرورش آسیب دیده است، وزیر آموزش و پرورش گفت: در این جنگ به سازه‌های آموزش و پرورش به ارزش 13 میلیون دالر و مصالح به ارزش 6 میلیون دالر خسارت وارد شده است.⁸ در این جنگ، زیرساخت‌های فلسطین از بین رفت، قحطی مواد غذایی و تجهیزات پزشکی به وجود آمد و فلسطین در سطح بالایی با مشکلات اقتصادی مواجه شد.

این جنگ تأثیرات سیاسی، امنیتی و اقتصادی بر نظام بین الملل و خاورمیانه نیز داشت.

اثرات امنیتی آن بدتر شدن وضعیت امنیتی در منطقه بود. حزب الله لبنان، حوثی‌ها از یمن و اردن حملات خود را قسماً آغاز کردند. همچنین چندین موشک اسرائیلی به مصر اصابت کرد که بابت آن عذرخواهی کرد، اسرائیل به لبنان و سوریه حمله کرد و از سوی دیگر پایگاه‌های آمریکا در عراق و سوریه نیز مورد حمله قرار گرفت.⁹

تأثیر سیاسی این بود که ترکیه، بحرین و اردن روابط خود را با اسرائیل قطع کردند. مذاکرات بر سر توافق عادی سازی بین عربستان سعودی و اسرائیل به بن بست خورده است و ممکن است این توافق برای مدت طولانی امضا نشود. پارلمان بحرین از دولت خواست تا توافق عادی سازی با اسرائیل را لغو کند.¹⁰ همچنین تونس پیش‌نویس قانونی را تنظیم کرده است که در صورت امضای توافق عادی سازی با اسرائیل، خیانت ملی و جنایت محسوب می‌شود.¹¹

آثار آن بر نظم بین‌المللی این است که جایگاه ایالات متحده آمریکا در سطح بین‌المللی لطمه خورد، چین و روسیه از این جنگ به عنوان تبلیغات استفاده کردند و علیه ایالات متحده آمریکا تبلیغات کردند. تلاش برای جلوگیری از نفوذ چین در خاورمیانه با موانعی روبرو شد. موقعیت ایران در منطقه افزایش یافت و ایران از این جنگ علیه عربستان استفاده کرد.

سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال منطقه تغییر کرد، زیرا ایالات متحده آمریکا می‌خواست برای حفظ رهبری نظم بین‌المللی، حمایت بقیه جهان را جلب کند و تنها برای مسدود کردن چین در اقیانوس هند و اقیانوس آرام و سرکوب روسیه در طول جنگ اوکراین در شرق اروپا، اما این جنگ بین حماس و اسرائیل آنها را مجبور کرد که جایگاه ویژه‌ای به خاورمیانه در سیاست خارجی خود بدهد.

تصرف قره باغ توسط آذربایجان

جنگ قره باغ بین آذربایجان و ارمنستان بیش از سی سال طول کشید، اما در سمپتمبر سال 2023م این درگیری پایان یافت و آذربایجان در جنگ پیروز شد و کنترل کامل قره باغ را به دست آورد.

در این جنگ بین آذربایجان و ارمنستان روسیه از ارمنستان حمایت کرد اما این بار روسیه در اوکراین مشغول بود به همین دلیل در این جنگ از ارمنستان حمایت نکرد و این در کنار دلایل دیگر دلیل مهمی شد که آذربایجان در این جنگ برنده شود.

این جنگ در تحولات ژئوپلیتیکی منطقه نیز نقش مهمی داشت، زیرا پس از پایان جنگ و پیروزی آذربایجان، فعالیت کشورهای غربی و سازمان ناتو در منطقه افزایش یافت. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، کشورهای قفقاز جنوبی (گرجستان، ارمنستان و آذربایجان) علیرغم اینکه می دانستند روسیه یک قدرت بزرگ در همسایگی آنها است و ناگهان نمی توانند از نفوذ آن خلاص شوند. لذا بر این اساس به تدریج به سمت خروج از مدار روسیه و نزدیک شدن به غرب حرکت کردند. از سوی دیگر مرز مشترک منطقه قفقاز و روسیه، وجود انرژی در منطقه، مرز مشترک با منطقه آسیای مرکزی، ایران و ترکیه که از کشورهای عضو ناتو محسوب می شود، دلیلی شده است که کشورهای غربی و ناتو به کشورهای حوزه قفقاز توجه بیشتری داشته باشند.

با توجه به اینکه جنگ روسیه و اوکراین در حال حاضر ادامه دارد، صادرات گاز آذربایجان از این منطقه به ویژه به اروپا برای کشورهای غربی بسیار مهم است. از سوی دیگر، دخالت کشورهای غربی در منطقه، منافع روسیه را محدود می کند و از این منطقه به عنوان ابزاری برای فشار در این زمینه استفاده می کند. و همچنین می تواند از این منطقه به ایران حمله کند که روابط خوبی با کشورهای غربی و سازمان ناتو ندارد. بهره بردن از اینکه هر دو طرف (کشورهای غربی و کشورهای قفقاز جنوبی) سعی در نزدیک شدن به یکدیگر دارند و از سوی دیگر روسیه در حال حاضر درگیر جنگ با اوکراین است و نمی خواهد در دو جبهه درگیر شود. از این رو فرصت مناسبی به کشورهای غربی داده شده است تا نفوذ خود را در این منطقه گسترش دهند.¹² ضمن اینکه این پیروزی آذربایجان باعث افزایش نفوذ ترکیه در منطقه می شود.

نقض حقوق بشر

سال 2023 م خونین ترین سال از نظر حقوق بشر بود. به طور میانگین، 170 غیرنظامی از جمله کودکان و زنان در سال جاری در اوکراین کشته و زخمی شده اند.¹³

همچنین 22 هزار فلسطینی توسط رژیم غاصب صهیونیستی به شهادت رسیدند و نزدیک به 57 هزار نفر مجروح شدند که بیشتر آنها کودکان و زنان بودند. در این جنگ اسرائیل نیز از بمبهای فسفوری سفید

استفاده کرد که استفاده از آن در سطح بین المللی ممنوع است.¹⁴ نزدیک به 110 خبرنگار در این جنگ کشته شده اند. مهاجرت‌های اجباری در غزه توسط رژیم اشغالگر صورت گرفته است که اقدامی علیه حقوق بشر بین المللی محسوب می‌شود.

همچنین در ایالات متحده آمریکا و اروپا، آن دسته از معترضانی که در حمایت از فلسطین تظاهرات می‌کردند، سرکوب و از اعتراض منع شدند. تظاهرات در سطح بین المللی حق اولیه حقوق بشر تلقی می‌شود اما همین مدعیان حقوق بشر در بالاترین سطح آن را نقض کردند.

علاوه بر این موارد نقض حقوق بشر در جنگ ارمنستان و آذربایجان، در مرزهای عربستان سعودی و یمن، رواندا و نپال، ایران و سوریه و سایر نقاط جهان ثبت شده است.

افغانستان نیز یکی از کشورهای متهم به نقض حقوق بشر در سال 2023 م است. جلوگیری از تحصیل دختران بالاتر از صنف ششم ابتدایی و تحصیل در دانشگاه‌ها و عدم اجازه به کار دختران از مسائل خاصی است که نقض حقوق بشر تلقی می‌شود.

اخراج اجباری پناهجویان افغان از پاکستان

بر اساس اطلاعات دولت پاکستان، 4 میلیون پناهجوی افغان در این کشور زندگی می‌کنند که از این تعداد 2.3 میلیون پناهجو دارای مدارک مورد تایید دولت و 1.7 میلیون پناهجوی باقی مانده فاقد مدرک و غیرقانونی زندگی می‌کنند. در 3 اکتبر 2023، دولت پاکستان اعلام کرد که تمامی پناهجویان غیرقانونی افغان تا پایان ماه اکتبر به کشورشان بازگردانده خواهند شد. بر اساس گزارش کمیته بین المللی پناهندگان در جولای 2023، 2021. از زمان تأسیس مجدد امارت اسلامی، بیش از 600000 افغان به پاکستان مهاجرت کرده اند که همه آنها فاقد مدرک هستند. به گفته ذبیح الله مجاهد، سخنگوی امارت اسلامی، نزدیک به یک ماه و نیم یعنی تا 20 نوامبر، 400 هزار مهاجر افغان از طریق تورخم و سپین بولدک به کشور خود بازگشته اند.¹⁵

دلایل زیادی پشت اخراج اجباری پناهجویان افغان وجود دارد که یکی از آنها افزایش خشونت در پاکستان است. دولت پاکستان می‌گوید که تعداد مهاجران غیرقانونی افغان در پاکستان افزایش یافته است. و به همین دلیل است که مهاجران غیرقانونی افغان باید از پاکستان اخراج شوند تا وضعیت امنیتی پاکستان به حالت عادی بازگردد. به گفته مقامات پاکستانی، تنها در سال 2023 24 حمله انتحاری رخ داده است که اتباع افغانستان در 14 حمله دست داشته اند. بنیاد تروریسم جنوب آسیا می‌گوید: در سال 2023، 418 حمله در پاکستان رخ داده در صورتیکه تعداد آنها در سال 2022 به 365 حمله گفته شده بود. مجبور به ترک سرزمین خود شدند.

دلیل دوم فشار بر امارت اسلامی برای انجام عملیات علیه تحریک طالبان پاکستان در داخل افغانستان و یا وادار ساختن آنها به گفتگو با دولت پاکستان از طریق ارتباط با آنها است. قبلاً اشاره کردیم که دولت پاکستان امارت اسلامی را متهم به پناه دادن به اعضای تحریک طالبان در افغانستان می‌کند. از آنجایی که امارت اسلامی این اتهامات را رد کرده و همچنین از همکاری با تحریک طالبان در پاکستان خودداری می‌کند، دولت پاکستان می‌خواهد با اخراج پناهجویان، امارت اسلامی را تحت فشار قرار دهد تا آنها با دولت پاکستان در مورد تحریک طالبان پاکستان همکاری کنند.

اگرچه این حادثه در سال 2023 نقض حقوق بشر بین‌المللی تلقی می‌شود، اما از سوی دیگر بر روابط پاکستان و امارت اسلامی تأثیر منفی گذاشته و روابط دوجانبه بین دو کشور را به وخامت گذاشته است.

شکست سازمان ملل

منشور ملل متحد مهمترین منبع حقوق بین‌الملل تلقی می‌شود. نهادها و کنوانسیون‌های مختلفی توسط ای سازمان برای تنظیم حقوق بشر و روابط بین دولت‌ها ایجاد شده است. اما اکنون روشن است که جنبه عملی حقوق بین‌الملل فقط جنبه اخلاقی دارد و جنبه الرامی آن ضعیف است. اما در سال 2023م شکست و ضعف سازمان ملل متحد در سطح بالای آشکار شد و وضعیت آن دچار شوک شدید شد.

در این سال سازمان ملل نتوانست راه حلی برای جنگ اوکراین و روسیه بیابد و حتی تصمیمات و قطعنامه‌های خود را در رابطه با جنگ فلسطین و اسرائیل اجرا کند. قطعنامه‌های چین و روسیه توسط ایالات متحده وتو شد و چین و روسیه قطعنامه‌های ایالات متحده آمریکا را وتو کردند. اما وقتی نوبت به مجمع عمومی رسید، مشخص شد که بیش از 156 کشور جهان مخالف حملات اسرائیل هستند و خواهان آتش بس هستند، اما سازمان ملل نتوانست این تصمیم مجمع عمومی را در مورد اسرائیل اعمال کند.

سازمان ملل هنوز نتوانسته راه حلی برای مشکلات افغانستان بیابد و چارچوبی برای تعامل ایجاد کند. این سازمان در سال جاری نتوانست از مهاجرت اجباری جلوگیری کند و کشورهای عضو را مجبور به انجام این کار نکرد.

نتیجه

سال 2023م مهمترین سال از نظر مشکلات و تغییرات سیاسی، امنیتی و اقتصادی در سطح بین‌المللی بود. در این سال جنگ بین اوکراین و روسیه شدت گرفت. ظلم بر مردم مظلوم فلسطین به آخرین حد خود رسید، آذربایجان قره باغ را دریافت کرد و سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا در قبال خاورمیانه تغییر کرد. بی‌کیفیتی، غلامی و درماندگی کشورهای عربی آشکار شد، موقعیت ایالات متحده آمریکا به شدت

آسیب دید و چهره واقعی آن در سطح بین المللی به دلیل نقض حقوق بشر و حمایت اسرائیل آشکار شد. تحولات اقتصادی در افغانستان تحت رهبری امارت اسلامی صورت گرفت، اما موضوع تحصیل دختران همچنان مبهم بود. امارت اسلامی روابط خود را با منطقه تقویت کرد، اما روابط آن با پاکستان در برخی مسائل به ویژه در مورد مهاجران اجباری کمی بدتر شد. معادلات خاورمیانه کمی تغییر کرده است و همه‌ی این اتفاقات باعث شده که تغییر نظم بین المللی در جهت پایان سلطه تک قطبی ایالات متحده آمریکا شتاب بیشتری به خود بگیرد.

پیشنهادات

1. امارت اسلامی باید به تحولات بین المللی توجه جدی داشته باشد و با توجه به این تغییرات با جهان تعامل داشته باشد.
2. امارت اسلامی با توجه به تحولات ژئوپلیتیکی جهان و تحولات نظم بین المللی، روابط بین المللی و منطقه‌ی را تقویت کند.
3. از یک سو موضوع تحصیل دختران یک مسئله اساسی برای کشور است و از سوی دیگر سازگاری با تعاملات بین المللی و تغییرات جدید مهم است، بنابراین امارت اسلامی باید تلاش کند درهای مکاتب دختران را به روی آنها باز کند. **پایان**

منابع

¹ Carme Colomina, The world in 2023: ten issues that will shape the international agenda, CIDOB, Dec 2022, Access link: https://www.cidob.org/en/publications/publication_series/notes_internacionals/283/the_world_in_2023_ten_issues_that_will_shape_the_international_agenda#:~:text=In%202023%2C%20limits%2C%20both%20individual,to%20respond%20to%20it%20all.

² Nato, Enlargement and Article 10, 3 Aug 2023, Access link: https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49212.htm

³ Ibid.

⁴ Ana Swanson, The Contentious U.S.-China Relationship, by the Numbers, New York Times, July 2023, Access link: <https://www.nytimes.com/2023/07/07/business/economy/us-china-relationship-facts.html>

⁵ Emily Feng and Lexie Schapitl, How a Chinese 'spy balloon' prompted the U.S. to scour the skies, NPR, Feb 14 2023, Access link: <https://www.npr.org/2023/02/14/1156731462/china-spy-balloon-timeline->

key-

dates#:~:text=The%20balloon's%20appearance%20earlier%20this,enough%20or%20providing%20enough%20transparency.

⁶ Lucy Kurtzer-Ellenbogen; Ambassador Hesham Youssef; Robert Barron and Adam Gallagher. Is a Saudi-Israel Normalization Agreement on the Horizon? United States Institute of Peace, September 28, 2023, Access link: <https://www.usip.org/publications/2023/09/saudi-israel-normalization-agreement-horizon>

⁷ Lucy Kurtzer-Ellenbogen; Ambassador Hesham Youssef; Robert Barron and Adam Gallagher. Is a Saudi-Israel Normalization Agreement on the Horizon? United States Institute of Peace, September 28, 2023, Access link: <https://www.usip.org/publications/2023/09/saudi-israel-normalization-agreement-horizon>

⁸ Asmaa Abushabab, The Disaster of Palestine, ADPC, Access link: https://www.adpc.net/igo/contents/iPrepare/iprepare-news_id.asp?ipid=234

⁹ DOUG G. WARE, Attacks against US troops in Iraq, Syria rise to 23, Pentagon says, Stars and Stripes, October 30, 2023, Access link: https://www.stripes.com/theaters/middle_east/2023-10-30/american-forces-drones-rockets-iraq-syria-iran-11880249.html

¹⁰ Middle East Monitor, Bahrain parliament pushes to reverse normalisation with Israel, November 8, 2023. Access link: <https://www.middleeastmonitor.com/20231108-bahrain-parliament-pushes-to-reverse-normalisation-with-israel/>

¹¹ Aljazeera, Tunisia debates bill to criminalise normalisation of ties with Israel, 2 Nov 2023, Access link: <https://www.aljazeera.com/news/2023/11/2/tunisiaparlament-deliberates-on-anti-israel-normalisation-bill>

¹² عبدالخالق فردوس، د قره باغ په شخړه کې د اذربایجان بریا او د ایران اندېښنې، سیمه ییز مطالعات ژورنال.

¹³ United Nations Human rights office of the High Commissioner, Total Civilian Casualties, 25 Sep 2023, Access link: <https://www.ohchr.org/en/news/2023/09/ukraine-civilian-casualty-update-24-september-2023>

¹⁴ Aljazeera, Israel maintains onslaught as Gaza death toll tops 22,000, 2 Jan 2024, Access link: <https://www.aljazeera.com/amp/news/2024/1/2/israeli-bombardment-ongoing-as-death-toll-surpasses-22000>

¹⁵ Abid Hussain, 'Why am I being sent back?' Hurt, anger for Afghans pushed out by Pakistan, Aljazeera, 3 Nov, 2023, Access link: <https://www.aljazeera.com/features/2023/11/3/why-am-i-being-sent-back-hurt-anger-for-afghans-pushed-out-by-pakistan>

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی یک نهاد مطالعاتی غیردولتی و غیرانتفاعی می باشد که در سال ۱۳۸۸ خورشیدی در شهر کابل بنیان نهاده شده است. این مرکز از طریق پژوهش های دقیق و بی طرفانه خویش به منظور ارزیابی و غنامندی پالیسی ها در افغانستان و منطقه فعالیت می کند.

ارتباط با ما:

ایمیل: csrkabul@gmail.com info@csrkabul.com

وب سایت: www.csrkabul.net - www.csrkabul.com

 : +93780618000

تماس: +۹۳۷۸۰۶۱۸۰۰۰

